SÜTERKAL
TOZ HALİNDE SOĞUK TUTKAL
Bütün doğrama, mobilye, kristal malzemenin yapıştırılmasında yegâne millî tutkaldır.
TAKLİDLERİNDEN SAKININIZ.
Bursa Süt Tozu Fabrikası

Cumhuriyet

İSTANBUL — CAĞALOĞLU
17 nci yıl sayı: 5840
Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No. 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve matbaa kısmı: 24299 - 24290
Pazartesi 11 ikinciteşrin 1940

Haraççı Kardeşler
İzmir ve Ankarada olduğu gibi
MOBİLYE
İstanbulda da büyük bir Mağazası açılar. Salonları bir defa görünüz
Adres: Fincancılar Rızapaşa yokuşu No. 61
İZMİR - ANKARA - İSTANBUL

Mes'ut bir yıldönümü

Millî Şefin Devlet Reisliğinde İkinci yılını Kutluluyoruz!

İki yıl evvel bugün, Türk milletinin kendisini Reis seçtiği Reisicumhur Milli Şefimiz İsmet İnönü

Atatürkten İnönüne

İki yıl önce dün bütün memleket Atatürkün büyük kayıbile derin elemli bir matem hayatı yaşarken ertesi gün de, yani iki yıl önce bu gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Türkiye Cumhuriyeti reisliği makamındaki boşluğu dolduracak ehliyetli vatandaşı seçmeğe davet olunmuştu. Parti grupunda yapılan yoklama Mecliste yapılacak intihabın rakibsiz namzedini zaten tebarüz ettirmiş bulunuyordu. Filhakika Meclis ittifakla İsmet İnönünü devlet reisliği makamına getirdi. Meclisin kanaatinde Atatürkü istihlâf edecek mutlu ve kutlu vatandaş ancak İsmet İnönü idi. Bütün millet ve memleket bu seçimi anî ve umumî bir tasvible teyid etmekte huzur ve sükûn buldu.

Atatürkü tanıyan, seven ve sayan millet onun yanında çalışan ve başarılan büyük işlerde Atatürkün baş yardımcılığını yapan İsmet İnönünü de tanıyor, seviyor ve sayıyordu. Türkiyenin kurtuluş ve istiklâl savaşlarile bütün inkılâb ve inşa hareketlerinde İnönü hep Atatürkün yanıbaşında mevki almış bulunuyordu. Yeni rejimin maddî ve manevî bütün hamlelerindeki gayret ve faaliyet hisseleri hatırlanınca Atatürke halef olacak zatın İsmet İnönünden ibaret olabileceği kendiliğinden anlaşılırdı, ve bunlar yalnız Türkiye Büyük Millet Meclisinin değil, belki bütün milletin şuurunda böylece yer etmiş hakikatlerdi.

Atatürk daha 1919 mayısında Anadoluya geçerken bilâhare orada başaracağı işlerde kendisine müessir surette yardım edecek arkadaşlar arasında İsmet İnönünün ehemmiyetli mevkii olacağını düşünmüş ve daha İstanbulu terketmeden bunu İsmet İnönüne söylemeği unutmamıştı. İstanbulun işgalile buradaki Meclis dağıldıktan sonra Anadoluda artık kuvvetle ileri götürülmesinden başka çare kalmamış olan millî hareketlere iştirak etmek üzere İsmet İnönü 10 nisan 1920 de Ankaraya geldi, ve geldiği gün karargâhında Atatürke iltihak etti. O günden başlayarak son günlere kadar İsmet İnönü hep Atatürkle beraber çalışmış ve Büyük Dâhinin en fazla takdir ve itimad ettiği arkadaş olarak büyük hizmetler görmüştür.

Malûmdur ki Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 nisan 1920 de, harici felâketlerimize katılan dahilî isyanların en civcivli zamanlarında açılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi hükûmetinde erkânıharbiye reisliği vazifesini deruhde etmiş olan İsmet İnönü dahilî ihtilâllerin tepelenmesini müteakib garb cephesi kumandanlığına gitti. Dünyanın hayret gözleri önünde istiklâl cidalini kazanan ordu, denebilir ki, adeta tek neferinden başlayarak işte orada yeniden vücude getirilmiştir.

Sür'at ve muvaffakiyetle ordu teşkil olundukça zaferler kazanı-

YUNUS NADİ

[Arkası sahife 3 sütun 4 te]

Yurdda matem

Bütün millet Ebedî Şefi andı ve ağladı

Saat 9 u beş geçe Millî Şefimiz muvakkat kabrin başında tazimle eğildi, bunu halkın akşama kadar süren ihtiram geçidi takib etti

Ankara 10 (a.a.) — Ebedî Şef Atatürkün ölümünün ikinci yıldönümü dolayısile bu gün bütün yurdda ihtifaller yapılmış ve Türk milleti büyük kayıblarının sönmez acısını bir defa daha yaşamıştır. Her tarafta bayraklar millî matemimizin ifadesi olarak yarıya kadar çekilmiş bulunuyordu.

İhtifaller, yurdun her köşesindeki Halkevlerinde ve odalarında, Parti kuraklarında sivil ve süel bütün erkânla subay ve memurlar, müessese-lerle teşekküller mensubları ve halk, mekteblerde de, bütün mektebliler toplanarak saat tam 9.05 te Atatürkün hayata gözlerini kapadıkları anda beş dakika ayakta Ebedî Şefin aziz hatırası anılmak suretile yapılmış ve bu tazim vakfesinden sonra söz alan hatibler Atatürkün hayatı ve başardığı inkılâbları hatırlatmışlardır.

Bu sabah çıkan bütün gazeteler Türklüğün en büyük matemine makes olarak hemen bütün yazılarını siyah çerçeveler içinde Atatürke tahsis eylemekte ve onun açtığı nurlu yolda Türk milletinin sarsılmadan ilerlemekte bulunduğunu tebarüz ettiler Atatürkün hayatı ve başardığı inkılâbları hatırlatmışlardır.

[Arkası sahife 2 sütun 4 te]

Zelzelede büyük hasara uğrayan Bükreşten manzaralar

Münih tam bir buçuk saat bombardıman edildi

İtalyada da Fiat fabrikası yakıldı

İngilterede iki sınıf daha silâh altına çağırılıyor

Londra 10 (a.a.) — İngiliz tayyareleri cumartesi akşamı İtalyada Torino'ya akın ederek Fiat fabrikalarını bombardıman etmişlerdir. Yarım saat süren hücum neticesinde fabrika birçok taraflarından tutuşturulmuştur.

Bundan başka Torino'da istasyonlar tahrib edilmiş, Milano'da Sesto Sangiovanni elektrik ve kablo fabrikaları yakılmıştır.

Münih'e hava taarruzlarının en uzunu yapılmış, istasyonlar, lokomotif ve malzeme hangarları 90 dakika bombalanarak yakılmıştır.

İngiliz amirallığının tebliğleri

Londra 10 (a.a.) — Amirallığın 3 tebliğinde, bir düşman korsan gemisinin taarruzuna uğrayan vapurlardan bir kısmının kurtulduğu, 2 düşman hasa gemisinin tahrib edildiği, 3 bombardıman tayyaresi düşürüldüğü ve 1900 tonluk bir İngiliz gemisinin battığı bildirilmektedir.

Okyanusun şimalinde Alman korsan gemisi şiddetle aranmaktadır.

Londra 10 (a.a.) — 35 yaşındaki kur'a efradının yarısı bu gün kaydolunmuştur. 20 yaşına girenlerden de yeni bir grupun daha kaydı yapılmıştır.

[Arkası sahife 3 sütun 3 te]

Rumanyada müthiş zelzele felâketi

Sabaha karşı vukubulan sarsıntıdan Bükreşin bütün binaları hasara uğradı

500 ölü var

Zelzelenin akisleri olarak dün Balkanlarda ve memleketimizde de şiddetli yer sarsıntıları vuku buldu

Bükreş 10 (a.a.) — Bu gece şiddetli bir zelzele olmuş ve mühim hasarata sebebiyet vermiştir. 500 kişi ölmüştür. Yeni inşa edilmiş olan Hariciye Nezareti binası baştan aşağı yarılmıştır. Şehrin hemen bütün binaları hasara uğramıştır. Yüzlerce kubbe, ocak ve kule yıkılmıştır. Paniğe uğrayan halk sokaklara fırlamıştır. 14 katlı telefon müdiriyeti binası çok hasar görmüştür. Taşrada da çok hasar ve zayiat olduğu zannedilmektedir. Buzen ve Focsaui yarıyarıya harab olmuştur.

Zayiat ve hasar hakkında fazla malûmat alınamamıştır. Bükreşte büyük bir heyecan vardır.

Temizliğe çalışılıyor

Bükreş 10 (a.a.) — Bükreşte vukua gelen zelzele bu sabah saat 3.30 da olmuş ve hakikî bir felâket halini almıştır.

Birçok kiremid ve çatı sokaklara düşmüş ve sokaklar bir harabeye benzemiştir.

[Arkası sahife 3 sütun 5 te]

Pindos dağlarında geniş bir inata hareketi

İtalyanlar ağır zayiat verdiler

Arnavutluktaki İtalyan başkumandanı değişti

Atina 10 (a.a.)) Yunan orduları başkumandanlığının dün akşam neşrettiği 14 numaralı resmî tebliğ:

«Düşmanın cephemiz sağ cenahına topçu yardımile yaptığı mevzii bir taarruz püskürtülmüştür. Diğer mevzii bazı musademeler de lehimize neticelenmiş ve düşman elimize 80 esir bırakmıştır.»

Hava taarruzu olmadı

Atina 10 (a.a.) — Emniyet Nezareti dün akşamki tebliğinde dünkü gün memleket içerlerine hiçbir düşman hava hücumu vukubulmadığını bildirmekte dir.

Pindos dağlarındaki Yunan muvaffakiyeti

Atina 10 (a.a.) — Salâhiyettar mahfiller askerî vaziyetten memnuniyet beyan etmektedir.

Pindos bölgesinde İtalyanlar dün Yunanlılar tarafından muhasara edilen kuvvetleri kurtarmak maksadile harekete geçmişlerdir. Yunanlılar, sahra toplarını faaliyete geçirmeden evvel İtalyanların yanaşık nizamda ilerlemesine müsaade etmişler ve düşmanı ağır zayiata uğratmışlardır. Birçok esir alınmıştır.

[Arkası sahife 3 sütun 4 te]

Trakyada Feyezan

Tunca ve Meriç dört buçuk metreye yükseldi, Edirnede de seylâbdan korkuluyor

Edirne 10 (Telefonla) — İki günden beri fasılasız olarak yağan şiddetli yağmurlar yüzünden Tunca, Arda, Meric ve Ergene nehirleri gene taştı. Feyezan sabaha karşı başladı ve sular sür'atle yükselerek saat sekize kadar 4 metre 30 santime çıktı. Bu yüzden Karaağac ve Alpullu arasındaki münhat araziyi sular istilâ etti. Feyezan devam ediyor. Bu dakikaya kadar sular Tuncada 4,50, Meriçte 4,60 metreyi buldu, sular yükselmekte devam eder ve beş metreyi bulursa Edirnenin kenar mahalleleri de suların istilâsına uğrayacak ve bu evleri baskına maruz kalan halk için yeni bir felâket olacaktır. Nitekim, elektrik fabrikasının önündeki meydanı sular istilâ etmeğe başlamıştır. Burada bazı evler tahliye edilmektedir. Zabıtaca her türlü tedbir alınmıştır.

Ancak bu arada Bosnaköyden bir haber alınamamıştır. Fakat geçen su baskınında Bosnaköyünün etrafındaki seddin yıkılan 500 metrelik kısmı yeniden yapıldığından köyün bu su baskınından zararsız çıkması umuluyor.

Benzin sarfiyatı tahdid ediliyor

Benzin sarfiyatının tahdidi hakkında hükûmetin yaptığı tetkikat ikmal edilmiştir. İttihaz edilen mukarrerat bugünlerde alâkadarlara tebliğ edilecektir. Bu kararlarda hususi otomobillere benzin verilmemesi, taksilerin çift ve tek numara taşıdıklarına göre birer gün fasıla ve münavebe ile çalıştırılmaları, kamyon ve otobüslere yalnız günlük ihtiyaclara göre benzin verilmesi düşünülmüştür.

Berlin elçimiz

Von Papen şerefine bir ziyafet verdi

Berlin 10 (a.a.) — Türkiye büyük elçisi ve Bayan Gerede bu gün büyük elçi Von Papen şerefine büyük elçilikte bir öğle yemeği vermişlerdir.

Davette Hariciye Nezareti kâtibi umumisi Weizsaecker, siyasî müsteşar Woermann, eski Ankara büyük elçisi Nadoltiny, elçi Jonke ve Grobba, Hariciye müdiranından Schwoerbel, İktısad Nezaretinden Schulze ile elçilik erkânı ve refikaları hazır bulunmuşlardır.

Yeni Fransız ve İran sefirleri Ankarada

Ankara 10 (a.a.) — Yeni Fransız büyük elçisi M. Jules Henri, bu sabah Ankaraya gelmiştir.

Ankara 10 (a.a.) — Yeni İran büyük elçisi Nuşirevan Sepahobodi ve zevcesi bu gün Ankaraya gelmişlerdir.

İstanbulda Ebedî Şefin ikinci ölüm yıldönümü: Sağdan sola Harb Akademisinde kumandan Korgeneral Ali Fuad hitabesini okuyor, Sarayburnunda aziz Atanın heykeli önünde geçid, Eminönü Halkevinde ve Üniversitede ihtifal

Fransaya ne Oldu?..

Büyük siyasî tefrika: 3

Yazan:

GORDON WATERFIELD

"Hitler, Blum'a müreccahtır!,,

Hezimet sırasında Bordo sokaklarında bu sesler yükseliyordu

«Majino hattı nazariyesi» Fransayı uyutmuştu

Fransada sağ ile sol partiler arasındaki husumet, bilhassa son zamanlarda korkunc bir mahiyet almıştı. Siyasî grupların, ekseriyeti, sağa veya sola çevirmek için sürekli manevralar yapmaları yüzünden memleketin parlamento hayatı sonu gelmiyen istikrarsızlıklar içinde çalkanıyordu. Tanınmış simalar, birbirlerine uluorta hakaret ediyor; kahvehanelerde arbedeler kopuyor, hatta Fransız kadınlarının çay ziyafetlerinde bile siyasî düşünceler, zaman zaman hummalı bir hararet peyda ediyordu. Bütün bunlar, sanayicilerin, bankerlerin, klerikallerin ve hükûmet memurlarının türkek kalbinde, halktan korkma hissini yeniden uyandırmakta idi. Fransızlar arasında ayrılıklar ve husumetler o kadar derinleşmişti ki Fransa mütarekeyi imzalamadan önce, istiklâlinin son günlerini yaşadığı sırada Bordo sokaklarında «Hitler'in gelmesi, Blum'ün gelmesine müreccahtır!» sesleri yükseliyordu.

Weygand gibi birçoklarının en büyük korkusu, komünistler tarafından hazırlanan bir halk ihtilâlinin kopması idi. Ve bunlar korktuklarına uğramaktansa, Almanların şartlarını kabul etmeyi tercih ediyorlardı. Fransanın hezimete uğramasına ramak kaldığı sıralarda da zabıtanın en büyük tasası, komünistleri yakalamak, komünizme karşı temayül gösterenleri takib etmekti. Buna mukabil Fransız maneviyatını daha müessir bir surette tahrib eden faşistler bir seneden beri, hiç bir takibe uğramamakta idiler.

Blum, Fransız âyanının muhalefet ve husumeti yüzünden iktidar mevkiinden çekilmeğe mecbur kaldıktan sonra radikal sosyalistler iş başına geçmişler ve halk cephesinden ayrılmışlardı. Bunların lideri Daladier idi. Daladier kuvvetli bir şahsiyet olsaydı, millî bir hükûmet teşkil eder ve bütün Fransayı bir müddet için birleştirebilirdi. Fakat Daladier, içi boş bir Napolyon'du; Harbiye Nazırı ve Fransız erkânıharbiyesinin uşağı idi. Reynaud gibi, miralay de Gaulle gibi basiretli adamlar ordunun, Hitler ve Alman erkânıharbiyesi tarafından tutulan usule göre hazırlanmadığını söyledikleri halde Daladier Fransız erkânıharbiyesinin nok tai nazarından ayrılmadı. Ve düşmanın motörlü kıt'alarından bahsedildikçe iki kelime ile cevab verildi: Majino hattı!

Majino hattı nazariyesi

Majino hattının mevcudiyeti Fransanın diplomasi ve askerî strateji sahalarında menfi bir siyaset takib etmesine sebeb oldu. Bu siyaset, Hitlerin enerjisi ve ihtirası karşısında ancak felâket doğurabilirdi. Fransanın Majinoya güvenerek «beklemek ve görmek» siyasetini takib etmeğe karar verdiği, Almanların 1936 da Ren havzasını işgal ettikleri sırada göze çarptı. Fransa, Almanyanın bu hareketine lâkayd kaldı ve yalnız bir miktar istihkâm askerlerini toplamakla iktifa etti.

Bu dakikadan başlayarak Fransanın müttefikleri olan Çekoslovakya, Yugoslavya ve Polonya, Hitler'in anî bir hareketi karşısında Fransadan hiçbir yardım beklenemiyeceğine inandılar. Almanya Sigfried hattını inşa etmekle Fransanın Avrupadaki müttefiklerine yardım etmesi imkânını ortadan kaldırmış ve Fransa bu suretle birinci sınıf bir devlet olmaktan çıkmıştı. Fransa hükûmeti, Almanyanın gayriaskerî mıntakayı işgal etmesinin mana ve şümulünü müdrikti. O halde niçin bu harekete mukabele etmedi? Çünkü Hitler, harekete geçmek için en müsaid fırsatı kollamıştı. Fransada iki ay sonra umumî seçim yapılacaktı. Albert Sarraut intikal devrinin hükûmeti başında idi ve Flandin Hariciye Nazırı idi. Bunlar, İngilterenin bir yardım vadedecek vaziyette olmadığını görerek hiçbir mukavemet teşebbüsünde bulunmak istemediler. Ve bu dakikadan başlayarak Hitler bir daha geriye bakmadı. Fransa, tekbaşına hareketi göze alacak derecede müstakil olsaydı, Alman fırkalarını, muhakkak ki, dur - durur, ve Hitler'in genişleme siyasetine sed çekerdi. Fakat Fransa, hiç bir riski göze alacak vaziyette değildi. Ve bu sıradan başlayarak Fransada Bonnet, Flandin, Laval gibi infirad siyaseti taraftarlarının nüfuzu arttı ve bunlar 1936 haziranında iş başına geçen Halk cephesi hükûmetini baltalamak için entrikalar çevirmeğe koyuldular. İhtiyar bir kaplumbağa nasıl kabuğuna çekilirse Fransa da Majino'nun gerisine çekilmişti ve Almanya, Avrupanın mukadderatile istediği gibi oynamakta idi. İtalya Yugoslavya ile anlaşıyor ve Çekoslovakya ile Polonya da Almanyanın payına düşüyordu. Nihayet Almanya, asıl Fransayı vurmak için en müsaid fırsatı seçti ve Fransaya hücum etti. Majino hattı ve bu hattın temsil ettiği herşey, Fransanın ruhunu kemirmişti. Fransa, bu hattın aşılmıyacağına aşırı derecede inanıyor, fakat bu hattı da denize kadar uzatmağa lüzum görmüyordu. İntizar içinde geçen sekiz ay içinde hiçbir şey yapılmadığı halde Almanlar ,en zayıf noktadan taarruza geçmek için en hurda teferruatı da nazarı dikkate alarak hazırlanıyorlardı.

Menfi mukavemet

10 mayıstan önce, bir harb muhabiri sıfatile cepheyi ziyaret ettiğim zaman, bütün kumandanların müdafaaya aid çalışmalarını göstermek için derin bir istek içinde olduklarını gördüm.

Miralaylardan biri, beni Strasburg'un şimalinde, Ren üzerinde bir mevkiden bir mevkie götürüyor, askerlerin geceli gündüzlü çalıştıklarını söyleyor,

— Bu beton inşaat harikulâdedir!

Diyor ve ilâve ediyordu:

— Bunları aşmak, imkânsızdır!

Ren'in ötetarafındaki Almanların da buna benzer beton inşaat yapıp yapmadıklarını sordum:

— Hayır, dedi, onların betonu bu derece mükemmel değil!

Tekrar sordum:

— Onların da inşaatlarını kuvvetlendirmelerine imkân vermemek için taarruza geçmek daha münasib olmaz mı?

Miralay büyük bir çam devirmişim gibi soğuk soğuk gülümsemekle iktifa etmiş ve cevab vermemişti.

Çünkü hiç kimse de taarruz etmeyi aklından geçirmiyor ve Almanların taarruza geçerek bu kayalara çarpmaları bekleniyordu.

Bu sırada iki taraf da inşaata o derece koyulmuşlardı ki birbirlerine ateş açmayı da düşünmüyorlardı. Yalnız her akşam yeknesaklığın verdiği sıkıntıyı bertaraf etmek için birkaç top atmakla iktifa ediliyordu.

Geceyi Ren kıyısında muhkem bir mevkide geçirdikten sonra sabahleyin nehrin kıyılarındaki siperleri gezdim. Karşı tarafta bir Alman askeri güneşte duruyordu. Alman askeri beline kadar soyundu ve yıkanmağa başladı. Yanıbaşımdaki mitralyözlere bakarak Fransız nöbetçisine sordum:

— Neye ateş etmiyorsun?

Cevab verdi:

— Biz ateş edersek, onlar da bize ateş ederler!

(Devam edecek)

Şehir Haberleri

Piyasaya kalp lira sürülüyor

Fakat bunların hakikî yüz kuruşluklardan tefriki çok kolay oluyor

Yapılan bütün ihtarlara rağmen şehrimizde bazı satıcıların, ve tramvay biletçilerinin üzerinde (100) kuruş yazan gümüş liraları kabul etmek istemedikleri görülmektedir. Halbuki bu paralar, Maliye Vekâletinin tebliği mucibince önümüzdeki şubat ayına kadar tedavül edecekleri gibi, bu tarihten sonra da mal sandıkları ve Cumhuriyet Merkez Bankası şubelerince kabul ve tebdil edilecekleridir. Yüz kuruşluk gümüş liraları kabul etmiyenler hakkında vaki olacak şikâyetler üzerine kanuni takibatta bulunulması kararlaşmıştır.

Ancak piyasada, bazı kimselerin, gümüş liraların sahtelerini de şuna buna sürdükleri görülmektedir. Kalp yüz kuruşluk gümüşlerde, Türkiye Cumhuriyeti ibaresindeki «H» harfinin ortasında çizgi olmadığı gibi kenarındaki T. C. harflerinin arayerindeki nokta, hakikî gümüş lirada yuvarlak, kalplarda ise dört köşedir. Kalplardaki (100) rakamı üzerine elle dokunulduğu zaman hafif bir kaypaklık hissedilmektedir. Bu noktalara dikkat edenler, (100) kuruşlukların sahtelerini, hakikilerinden kolay - lıkla tefrik edebilirler.

Esasen kalp (100) kuruşluk gümüşler piyasada pek az olduğundan halkımızın vehme kapılarak her ellerine geçen yüz kuruşluğun sahte olmasından endişe etmelerine de mahal yoktur.

MÜTEFERRİK

Emlâk alım, satımı

Bundan üç ay evvelindenberi, görülmemiş bir şekilde artan, emlâk alım, satım işi son günlerde eski normal şekline avdet etmiştir. Dünya buhranı dolayısile bankalardan paralarını çeken bazı kımseler, bu servetlerini değerinin yüzde yirmi, otuz fazlasile aldıkları emlâke yatırmakta idiler.

Tapu dairesinde bu suretle, bir müddet her ay iki, üç milyon liralık muamele cereyan etmiştir.

Kaptan imtihanı bitti

Kaptan ve makinistlerin Yüksek Ticaret mektebinde yapılan ve bir haftadır devam eden imtihanları bitmiştir. İmtihan neticeleri bilâhare anlaşılacaktır.

Konvansiyonel altı saat geç kaldı

Konvansiyonel katarı dün altı saatlik bir teahhurla saat 13 te Sirkeciye gelmiştir. Teahhur, trende yolcuları olanları bir hayli telâşa düşürmüş ve gar kalabalık bir hal almıştı. Yaptığımız tahkikata göre, konvansiyonel, hududlarda çok sıkı kontrol ve müşkülâttan dolayı geç kalmıştır.

ECNEBİ MEHAFİLDE

Bir kısım Yunanlılar gitti

İstanbulda bulunan Yunanlılardan 300 kişilik bir kafile, konvansiyonel trenile Atinaya hareket etmiştir. Yunanlı gencler, Sirkeci istasyonunda İstanbulda bulunan dostları ve akrabaları tarafından uğurlanmışlardır.

MALİYEDE

Millî Emlâkte 12 bin liralık suiistimal

Bir müddettenberi Defterdarlık Millî Emlâk müdürlüğünde teftişatta bulunan maliye müfettişleri mesailerini ikmal etmişlerdir. Yapılan tetkiklerde Millî Emlâk müdürlüğü tarafından satışa çıkarılmış ve yekûnu 120,000 liraya baliğ olmuş bulunan emlâke aid satış makbuzları dosyalarında bulunamamıştır. İlk taksit olarak yatırılması lâzım gelen makbuzlar bu emlâkin yüzde onu nispetinde olduğundan meydana çıkarılan suiistimal de yüz yirmi bin liranın yüzde onu miktarındadır. Müfettişlerin, bu kısmın şefliğini yapmış olan ve uzun müddet Maliye Vekâleti umum müdürlüklerinde bulunduktan sonra tekaüd edilip ücretle bu vazifeye tayin edilmiş bulunan bir zat hakkında tevkif kararı verdikleri söylenmektedir.

Otomobil ihtiyar bir adama çarptı

Beyoğlunda Tarlabaşında oturan Yorgi adında ihtiyar bir adam, dün Sakızağacı caddesinde karşıdan karşıya geçerken şoför Mustafanın idaresindeki otomobilin çarpmasına maruz kalarak muhtelif yerlerinden ağırca yaralanmış, tedavi altına alınmıştır.

Yıldönümünü selâmlarken

Millî Şefin Hitabeti

Yazan: İSMAİL HABİB

Kendilerini ilk defa 1922 ikinciteşrininin 1 inci cuma günü, yani saltanatın lâğvedileceği gün, Büyük Millet Meclisinin encümen odasında, «Teşkilâtı Esasiye», «Adliye» ve «Şer'iye» encümenlerinin hep bir arada toplandığı o tarihî içtimada gördüm: Büyük masanın yanında, çekic gibi bir duruşu, kafa içindeki zekânın dışarıya vurmak istemesinden meydana gelmiş gibi çıkkın bir alnı, keskin çizgili başının ahengini canlandıran ışık dolu siyah gözleri vardı. Gözbebekleri yalnız görmek için değil aydınlatmak için yaratılmışçasına pırıl pırıldı. O gözler yalnız bakmıyor, konuşuyor da.

Hacı hocanın «kitab» dan ve «şeriat» ten bahsederek saatlerce ve saatlerce uzattıkları meseleyi Atatürkün, masa üstünde, «Saltanatın kalktığını anlamıyanların kafaları kesilir!» diye bomba gibi gürleyişinden sonra, bütün o hacı hocalar tarafından, uslu uslu, maddelerin müzakeresine geçildiği vakit, Mustafa Kemal artık hiç ağzını açmamış, hükûmet namına sadece yeni Hariciye Vekili müdahaleler yaparak fikirlerini söylemişti. Saltanatın lâğvi lâyihasındaki maddeler hep keskin keskin söylenen bu fikirlere göre değiştirildi. Garb cephesinin muzaffer kumandanlığından birdenbire Hariciye Vekilliğine getirilen bu çelik duruşlu askerin sesinde de madenî bir tınnetin çelikliği vardı.

Lozan'a hareket etmeden önce Millet Meclisi kürsüsünden kısa bir nutkunu dinledik, sözden çok işe alışmış pişkin bir asker mizacının cümlelerine askerî bir kat'iyet verdirerek, az, açık, ve sözü lâf şekline götürmekten çekinen bir münekkahiyetle konuştu.

Lozan'da uzun aylar, yıkılan bütün imparatorluğun hesabını, azametli enkaz arasından, dünya galiblerine ve onların en hünerli ve mağrur diplomatlarına karşı, onların da gazetelerinde itiraf ettiği veçhile, daima gülerek, ve fakat mukabilinde hiç bir şey vermiyerek, buhranlı, çetin, çok kere karanlık, bazan alacalı hava içinde cenkleşe cenkleşe yaptığı müzakerelerdeki nutuklarını, yeni vatanın merkezinde, ajansın verdiği telgraflarla okuyorduk.

Kendilerinin asıl kıymetli nutuklarını ve hitabelerini, hemen hemen bütün Cumhuriyet devrini kaplayan Başvekilliği zamanında gördük. Hükûmet Şefliğinde siyasî ve idarî hayatı uzayıp kabardıkça hitabeti de beraber büyüyor gibiydi. 1925 te kurulan Ankara Hukuk mektebinin, diploma tevzii münasebetile, her sene memleketin dahili ve haricî siyasetine dair nutuk vermeği âdet edinmişti. Bunlardan biri Ağrı meselesinin hâd bir devreye girdiği zamana rastladı, hem nezaket, hem metanet isteyen o haricî meseleyi anlatırken, cümlelerine öyle dolambaclı bir kıvraklık ve o kıvraklık içinde o cümlelere öyle çetin bir sertlik koydu ki, çelikle çiçeği birleştirir gibi yapılan bu tezad harikasına hep, bütün dinleyenler, hayret edip kalmıştık.

Onun Başvekillik devrine aid nutuklarının mühim bir kısmı 1933 te «İsmet Paşanın siyasî ve içtimaî nutukları» ismile neşredildi. Bu kitaba kül halinde bakılınca ilk göze çarpan vasıf o nutuklardaki zengin çeşidliliktir: Bu kitabda siyasetten hamasete, adliyecilikten imarcılığa, sulhculuktan kahramanlığa, halkçılıktan insancılığa, emniyetçilikten millî kabiliyete, kültürcülükten inkılâbcılığa, sportmenlikten ahlâkçılığa kadar her sahada ve her mevzuda bol bol ve olgun olgun misaller bulabilirsiniz.

Hitabetinin en keskin çizgileri kısaca şöyle hulâsa edilebilir: Hiç romantizme kaymıyor. Şişkin cümle değil tok ve dolu cümle söyler. Fikri aydınlıktır, fakat ifadesine oynaklık ve dinleyenlere sürpriz vermeyi iyi biliyor. Gayet realist söylediği halde kuru kalmayışı bundandır. Onun hitabelerinde boş bir kelime bile bulunmaz. Gözlerinin ışıklı bakışları, tam yeri geldiği zaman şehadet parmağının keskin hareketleri, ve sesinin çelik tınneti hitabetinin ayrı cazibeleridir.

Bütün bunların üstünde umumî vasıf olarak da şunu görüyoruz: Selim bir akıl ve müstakim bir zevkle perçinli bir mantığın fikirleri ve cümleleri kopmaz bir lehimle birbirine ekleyen mahareti. Bakınız, 1929 martının 6 sında, Millet Meclisinde, adliyeden bahsederken, Türkün hâkimliğe olan kabiliyetini onun istiklâl ve kahramanlığa olan fıtrî kabiliyetinden istifade ederek, bu iki mefhumu ne güzel bir mantıkla ne iyi birleştiriyor:

«Milletler arasında birinci derecede itibara lâyik olanlar kendi mevcudiyetleri için icab ederse «hayatlarını feda etmeğe her an hazır bulunanlardır. Bu kabiliyet milletlerin yüksek evsafının ifadesidir. Hakimlik bu kabiliyet kadar yüksek, birinci derecede yaratılış ister. Türk milleti hâkim olmak kudretinde, tabii ve fıtrî olan salâhiyetinde, tarihin ve bugünkü dünyanın tanıdığı en büyük milletlerden biridir.»

Hele devlet şefi olduktan sonra, son iki yıl içinde söylediği nutuklar ve yaptığı hitabeler. İki sene evvel bu gün Millet Meclisi tarafından müttefikan Cumhur Reisi seçilince söylediği kısa nutuk ;dost ve düşman, bütün dünyanın bize baktığı o en tarihî günde, en söylenecek sözleri en şimşekleme bir keskinlikle, teessür ve temkini en harikalı bir şekilde birleştirerek, büyük ziyam derin yası içindeki millete iman, dost milletlere itminan, ve düşmanlara inkisar vermek suretile, on sekiz milyon Türkü yekpare bir kütle halinde tek kalb ve tek ruh gibi bir araya toplayan bir belâgat tılsımı olmuştu.

Son Millet Meclisinin intihab hazırlığı esnasında, İstanbul Üniversitesinde söylediklerı nutukta «Atatürkün eşsiz adı yerden göğe kadar bir daha dalgalansın» cümlesi de, hâlâ ulvî bir mehabetle, Üniversitenin semasından bütün vatan ufuklarına doğru dalgalanıp duruyor.

İSMAİL HABİB

Yurdda matem

[Baş tarafı 1 inci sahifede]

rerek dünyanın yeniden bir hayat ve memat imtihanı geçirmekte olduğu bugünlerde yeni bir imtihana maruz kaldığı takdirde Atatürkün miras bıraktığı eserleri korumak için Türk milletinin Millî Şefi etrafında ve emrinde dövüşmeğe hazır bulunduğunu tebarüz ettirmektedirler.

Yapılan ihtifalleri müteakib Atatürk anıdlarına ihtiramla çelenkler konulmuştur. Atatürkün muvakkat kabirlerinin bulundukları Etnografya müzesi ise şehrimizde yapılan ihtifalin mihrakını teşkil eylemiştir.

Millî Şefimiz, Atatürkün kabrinde

Saat tam dokuzu dört geçe Millî Şef İsmet İnönü buraya gelerek kendisine intizarda bulunan Büyük Millet Meclisi reisi Abdülhalik Renda, Başvekil doktor Refik Saydam ve Genelkurmay başkanı Mareşal Fevzi Çakmak ile birlikte müzeye girerek Ebedî Şefin manevî huzurlarında beş dakika süren bir tazim vakfesinde bulunmuşlardır.

Bu esnada müzenin önünde bulunan bir askerî kıt'a ile polis müfrezesi rasimei ihtiramı ifa eylemiştir. Reisicumhurun ayrılmasını müteakib başta Parti genel sekreteri doktor Fikri Tüzer olduğu halde Parti umumî idare heyeti azaları topluca muvakkat kabrin bulunduğu salona girmişler ve Ebedî Şefin manevî huzurlarında eğilmişlerdir. Bunu Vekillerin ve meb'usların ve başlarında profesörleri olduğu halde Türk Dil, Tarih ve Coğrafya fakültesile Hukuk fakültesinin ve Siyasal Bilgiler okulu talebelerinin tazim vakfeleri takib eylemiştir.

Amerikan sefirinin teessürü

Saat 9,30 da kordiplomatiğin en kıdemlisi sıfatile Amerika büyük elçisi Mac Murry Etnografya müzesine gelmiş ve kendisini karşılayan Hariciye protokol şefile birlikte salona girerek uzun bir tazim vakfesinde bulunmuştur. Mac Murry, bu tazim vakfesi esnasında şahsan da dostu bulunduğu Atatürkün hatırasını taziz ederken duyduğu derin teessür ve heyecanı zaptedememekte olduğu simasındaki hatların ifadesinden anlaşılmakta idi.

Halkın tazim geçidi

Ebedî Şefin kabirleri önünde böylece başlamış olan tazim geçişine, Halkevinde yapılan toplantıdan sonra bütün halk iştirak eylemiş ve akşamın geç vaktine kadar devam edip gitmiştir. Ankarada bulunan hemen herkes Büyük Atalarının kabirleri önünden bu gün derin bir huşu içinde geçmiş ve bütün Etnografya müzesine giden yollar halk akınından dolp taşmıştır. Herkesin simasında aynı derin tcessürün izleri görülmekte ve sık sık zaptedilemiyen hıçkırıklar duyulmakta idi.

Şehrimizde

Ebedî Şef Atatürkün ölümünün ikinci yıldönümü münasebetile dün saat 9,05 te yurdumuzun her tarafında büyük ihtifaller yapılmış, aziz ölünün hatırası önünde bütün millet hürmetle eğilmiştir.

Yurdun her tarafında olduğu gibi, şehrimiz Halkevlerindeki ihtifal de çok hazin olmuştur.

Eminönü Halkevinde yapılan merasimde Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdar, İstanbul Komutanı, Parti başkanı, hükûmet ve Parti erkânı ile kalabalık bir halk kütlesi bulunmuştur.

Parti idare heyeti azasından Atıf Ödül saat 9,05 te salonda bulunanları beş dakika sükûte davet etmiştir.

İhtiram sükûtunu müteakib Halkevi başkanı Yavuz Abadan, Ebedî Şefin yüksek dehası ve yarattığı eserlerin eşsizliğini tebarüz ettiren kıymetli bir nutuk söylemiş ve demiştir ki:

«— Şu anda büyükler büyüğü Atatürkün manevî huzurunda mukaddes vazifemizi yapmak için toplanmış bulunuyoruz. Yurdun dört köşesine dağılmış olan Türk milliyetçilik imanının bütün ulvî kültür mabedlerini şu dakikada ayni ibadetin vecdi sarmıştır. Türk milleti, Büyük Kurtarıcısının ruhunu ve hatırasını taziz için bu ocaklarda yapılan âyine, bütün varlığı, benliği ve kalbile istirak ediyor.»

Yavuzun nutkundan sonra Meliha Avni Sözen, Millî Şefin hitabesini okumuş, müteakiben Atatürkün cenaze merasimine aid bir filim göstermistir. Bu suretle nihayet bulan Halkevindeki ihtifalden sonra Evi dolduran yüzlerce kisi Sarayburnuna giderek Atatürkün heykeline çelenk koymuslardır.

Beyoğlu Halkevinde

Ev başkanı Ekrem Tur 9,05 te kürsüye gelmiş, on sekiz milyon kalbin müşterek bir iztırabla andığı Büyük Atanın hatırasını tazizen dinleyicileri beş dakika ayakta durmağa davet etmiştir.

Ondan sonra Beyoğlu Parti başkanı Mekki Hikmet bu acı yıldönümü münasebetile toplanıldığını söyliyerek, Atatürkün hayatını, inkılâbcı, yaratıcı karakterini anlatan bir nutuk söylemiştir. Hatib, sözlerini şöyle bitirmiştir:

«— Atatürk, 19 mayıs 1919 da yurdumuzun üstünde doğan güneşti. O güneş, 10 ikinciteşrin 1938 de batarken bir daha batmamak üzere Türk milletinin kahraman vefalı kalbinde doğdu.

Kuvvetli ve daha kuvvetli olmak, önde ve en önde bulunmak ve bu suretle ona minnettarlığımızı ödemek: İşte ona karşı vazifemiz.»

Mekki Hikmetten sonra İhsan Arif, Millî Şefin beyannamesini okumuştur. Müteakiben hep birden Taksime gidilerek abideye çelenk konulmuştur.

Diğer Halkevlerinde

Şişli, Fatih, Kadıköy, Üsküdar, Beşiktaş Halkevlerinde de Parti tarafından hazırlanan programa göre, ihtifaller yapılmış, Büyük Ölünün hayatı anlatılmış, ona karşı olan bağlılık ifade edilmiştir.

Harb Akademisinde

Dün Harb Akademisinde yapılan ihtifalde Akademi komutanı ve muallimlerile Akademi talebesi ve hususî surette davet edilen zevat hazır bulunmuşlardır. Bu münasebetle Akademi komutanı General Ali Fuad, beliğ bir hitabe irad etmiştir.

Yedek Subay okulunda da aynı suretle bir ihtifal yapılmış ve Atatürkün askerlik ve inkılâbcılık noktasından yüksek mezayası tebarüz ettirilmiştir.

Üniversitedeki merasim

Saat 9,05 de Edebiyat Fakültesi dekanı profesör Hâmid, Büyük Ölünün hatırasına hürmeten hazır bulunanları beş dakika ayakta sükûte davet etmiştir. Derin bir huşu içinde geçen sükût vakfesinden sonra, profesör Hâmid, «Türk âleminin buhranlı zamanında Osmanlı İmparatorluğunun sarsılmış ve bozulmağa yüztutumuş bir devresinde Mustafa Kemal bir İmparatorluğun ölüm ürpertilerini görüyordu» diye başlıyan bir nutuk söyliyerek Büyük Dâhinin medeniyet dünyasında yarattığı yenilikleri ve bu uğurda sarfettiği emekleri anlatmış ve hitabesini şu cümlelerle bitirmiştir:

«— iki yıl evvel, maddî varlığile aramızdan ayrılan bir Atatürk, bu gün başımızda ve içimizde yaşamaktadır. Ebediyen de yaşayacaktır.»

Bundan sonra Edebiyat Fakültesi talebelerinden Halid Tanyel, Atatürkün gençliğe hitabesini okumuştur.

Tıb Fakültesinden Halid Ur, gençliğin Atatürkün kaybından dolayı duyduğu acıya tercüman olarak çok heyecanlı bir nutuk söylemiştir. Bir kaç talebe daha ayni duyguları ifade etmek üzere söz söylemiş, bir kız talebe de Millî Şefin hitabesini okumuştur.

Müteakiben binlerce genc, başlarında profesörleri olduğu halde, büyük sükûn ve intizam içinde Sarayburnu parkına gitmişler, Atatürkün heykeline şükranlarına nişane olarak bir çelenk bırakmışlardır.

Yüksek İktısad ve Ticaret mektebinde ve şehrimizdeki ilk, orta mekteblerle liselerde de ayni sekilde ihtifaller yapılmış, Ebedî Şefin hatırası hürmetle yâdedilmiştir.

Memlekette

Dün gece aldığımız telgraflarda, yurdun her yerinde aynı hüzün ve tazim içinde ihtifal yapıldığı bildirilmektedir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Kutlu olsun!

İki Baş, 1919 yılında, elemli bir mayıs günü, İstanbulun küçük ve mütevazi bir evinde, derdleşmişler ,konuşmuşlar, anlaşmışlar, beraber çalışmağa karar vermişlerdi. Bu işbirliği 20 yıl sürdü. Bu 20 yıl içinde o iki Baş, birbirinin dostu, birbirinin silâh arkadaşı, zafer arkadaşı, inkılâb arkadaşı, birbirinin tamamlayıcısı oldular. Bu iki Başın birleşmesi ve beraber çalışması bir vatanı kurtardı, bir devleti istiklâline kavuşturdu, bir milleti eşsiz bir inkılâbla insanlık ve medeniyet âleminde lâyık olduğu yüce mevkie çıkardı.

Bu iki Baş Atatürkle İsmet İnönüdür.

Allah onları beraber çalışmak ve bu milleti beraberce kurtarmak, yükseltmek için yaratmıştı. Harb gibi sulhu da beraber yaptılar, sulh gibi inkılâbı da beraber yarattılar ,ateş karşısında beraber çarpıştıkları gibi yeni Türk Cumhuriyetini de beraber kurdular. Mukadderat, onları Türklüğe beraber hizmet etsinler diye tanıştırmıştı. Talih, onları aynı mukaddes vazife yolunun başında, yanyana getirmişti. Onlar, millet yolunda, ayni ülkü ile ayni istikamette, ayni hedefe doğru beraber yürüdüler. Türkiyenin kurtuluş ve inkılâb savaşlarının tarihine adları beraber, yanyana, yazıldı.

Bu beraber yürüyüş, bu yanyana gidiş, bu birbirini tamamlayış, o kadar mukadderdi ki ölüm dahi onların beraber yürüyüşünü bozamamıştır. Bir gün birinin ölümüne ağladık; ertesi gün ötekinin vazife başına geçişinden ferah duyduk. Seneler geçiyor ve bu, böylece devam ediyor. Dün Ebedî Şefin matem günü idi. Bugün Millî Şefin Cumhur Reisliğine seçildiği kutlu günüdür.

Evet, iki yıl önce, bugün, Atatürkün yerine, Türkiye Cumhuriyeti Reisliğine ve Türk milletinin başbuğluğuna İsmet İnönü seçilmiş ve Millî Şef, Ebedî Atanin halefi olarak Türkiyenin mukadderatını idare etmek gibi, hem çok şerefli, hem de çok güç bir vazifeye başlamıştı. Bu vazifenin yüksek şerefi nasıl izah istemezse, Ata gibi bir güneşten sonra doğan en nurlu yıldızın dahi parlaklığını bütün ihtişamile gösterebilmesindeki güçlük de öylece izahtan müstağnidir.

Fakat Millî Şef İsmet İnönü, büyük Türk milletinin büyük evlâdlarından biri ve Atatürkün en kudretli arkadaşı, onun en kuvvetli yardımcısı idi. Atatürkten en çok ilham alan, Atatürke en çok benzeyen odur. 20 senelik sıkı temas ve arkadaşlık, onu, Atatürkün yolunda, en küçük sarsıntı, en ufak gecikme olmadan, ayni ateşle, ayni heyecanla, ayni emniyetle yürütmüştür. Bu yol, zaten, bütün ömrünce, İsmet İnönünün de yürüdüğü yoldu.

20 ikinciteşrin 1938 günü Atatürkün cenazesi Ankara garına geldiği zaman, İsmet İnönü, tabutun bulunduğu vagona girmiş, perdeleri indirilen vagonda beş dakika, Atatürkle başbaşa, yalnız kalmıştı; sonra gözleri yaşla dolu vagondan ayrılmıştı. O zaman «İsmet İnönünün gözyaşları» diye, gene bu sütunda yazdığım yazı şöyle bitiyordu:

Bu loş vagonun uhrevî havası içinde iki Baş arasında manevî bir dille söyle bir konuşma olduğuna iman edebiliriz:

— İsmet, daima seninle beraberim; sana muzahirim; hak yolunda, inkılâb yolunda, yükselme yolunda, zafer yolunda, eskisi gibi kuvvetle yürü.

— Atam, daima senden, senin ruhundan ilham alarak, senin manevî yardımına güvenerek, senin yolunda, bizim yolumuzda, eskisi gibi kuvvetle yürüyeceğime and içiyorum.

Faniler ayrıldılar amma ebediler beraberdirler. Vücudleri ayrıldı amma ruhları gene beraber, gene yanyana, gene başbaşadır. Bu iki Baş, bu iki isim daima yanyana kalacak; Türk zaferinin, Türk inkılâbının ve tarihe yeni doğan Türk Devletinin ölmez sembolü olacaktır.»

İki yıl önceki ümid ve temennî, şimdi hakikattir. Millî Şef İsmet İnönü, iki senedir, devleti Atatürkle müşterek ülküsüne uygun olarak idare ediyor; intihab edildiği gün kendisine bağladığımız hiç bir ümidi boşa çıkarmamıştır. O, Türk milletinin, kuvvetli, iradeli ve müdebbir şefi, sevgili babasıdır. Türk milleti ona inanmış, ona güvenmiş, ona bağlıdır. Her an, memleketinin iyiliğini ve milletinin şerefli bir barış içinde yaşamasını temine çalışan Millî Şef, artık buna imkân görmediği ve «Silâh başına!» dediği zaman, 18 milyon Türk bütün varlığile onun gösterdiği fedakârlık ve kahramanlık yoluna atılmağa hazırdır. İsmet İnönünün, Avrupayı kasıp kavuran bu hale içinde bizi en doğru yola götürdüğüne tam bir itimadımız vardır.

Büyük Millî Şef, bu gün başlayan üçüncü yılın kutlu olsun!

KÜÇÜK İstatistikler

Ölenler, evlenenler

★ Geçen sene şehrimizde 6,642 evlenme ve 12,469 ölüm, 940 yılının eylûl ayına kadar da 4680 evlenme ve 7721 ölüm vak'ası olmuştur.

İstanbul mu? Beyoğlu mu?

Bazı kimselerin, Belediyenin daha ziyade Beyoğlu semtinin imarına ehemmiyet verdiği hakkında izhar ettikleri kanaat üzerine Vali ve Belediye reisi Lûtfi Kırdar:

«— İstanbul semtinde imar işlerimiz için cem'an 1,702,755 lira sarfettik, halbuki bu sene Beyoğlu semti için ancak 703,798 lira sarfedilmiştir» demiştir.

Darülâcezede

Geçen yıl içinde Darülâcezede 127,653 ü erkek, 94,419 u kadın olmak üzere 222,072 ihtiyar ve malûl. 37,307 si erkek, 21,725 i kız olmak üzere de 59,032 çocuk ki ceman 281,104 kişi iaşe ve ibate edilmiştir.

Cöpler

★ Geçen yıl İstanbulda 91,825 ton çöp toplanmıştır. Bu miktar bir sene evvelkinin bir misli nispetinde fazladır.

IKTISAD

Altın yükseliyor

Altın fiatları, geçende 23 lira 80 kuruşa kadar düşmüşken, yeniden yükselmeğe başlamıştır. Borsa haricinde altın 24 lira 10 kuruş üzerinden muamele görmektedir.

ŞEHİR İŞLERİ

Yeni bir fidanlık

Belediye, Vilâyetin Büyükdere meyva fidanlığı civarında bir meyvasız ağac fidanlığı tesisi için tetkikata girişmiştir. Burada yetiştirilecek fidanlar sokaklara dikilecektir.

POLİSTE

Şüpheli bir ölüm

Beyoğlunda Meşrutiyet mahallesinde 10 numaralı evde oturan Muzaffer adında genc bir kadın, odasında ölü olarak bulunmuştur.

Belediye doktoru, ölüm hâdisesini şüpheli görerek cesedi Morga kaldırtmış ve zabıtaca tahkikata başlanmıştır.

Tramvaydan atlıyanlar

Zabıta, hemen her gün tramvaylara hareket esnasında atlıyanları yakalayıp para cezasına mahkûm etmektedir. Fakat gene bu hareketin önü alınamamaktadır.

Dün de muhtelif semtlerde 26 kişi yakalanmıştır.

Bundan başka 15 şoför ve 6 muhtelif esnaf da Belediye talimatnamesine aykırı hareket suçundan tecziye edilmişlerdir.

Hayattan hikâyeler

Seyirci ile artist

Yazan: Mahmud Yesari

Aynadan yana, korkusu yok. Güzelliğine, kendisi kadar, başkaları da inandırmış olacaklar ki, nohud burnu havada, genc kız azmanı, -kadın, diyemiyorum!- vakitsiz serpilmiş, etine dolgun, yumuk yüzlü bir kız.

Hali, tavrı, serbest ama, vakit vakit serbestliğinden kendisi de utanıyormuş gibi bir irkilişi var. Kendi de, kendi haline inanamıyor. Yalnız, nohud burnunun ucunda, hoşnudsuz bir rüzgâr estiği belli. Kirpiklerini, herhalde kendisine pek yakıştırmış, pek beğenmiş olacak ki durmadan bir teviye kırpıyor, gözlerinin rengini keşfetmek kabil değil.

İskemleye, koltuğa yerleşir gibi oturuyor. Bunda, koltuğa oturma alışıklığı yok, hasreti var. Elinin, yahud parmaklarının ufacık bir hareketi için, kollarını geriyor, dünyayı kucaklayacakmış gibi birşeyler yapıyor. Bu kızın, belli ki yeri de dar. İnsanların yaşama şartları ahlâklarına ve tavırlarına tesir ediyor.

Bir masada altı kişiyiz. Onu, baş köşeye oturtmuşlardı. Mantosunu çıkarmadan, iskemleye gerilip yaslandı; sokağa çıkıyormuş gibi ipek boyun atkısını sıkı

Siyasî icmal

İki cepheli harbin doğuracağı tehlikeler

1914 - 1918 harbinin Almanyaya öğrettiği derslerin en mühimlerinden biri, iki veya daha fazla cepheli harblerin, mağlûbiyeti hazırlayan amillerin başında bulunduğu idi. Bu yüzden Almanya, bu defaki harbinde, bu hataya düşmemek için elinden geleni yaptı ve harbi daima bir cephe üzerinde teksif etti. Harbin şimdiye kadar geçirdiği safhalar bu hakikati tebarüz ettiriyor. Almanya, Polonyaya karşı, Fransaya karşı ve nihayet İngiltereye karşı hep bu şekilde hareket etti.

Fakat İngiltereye yapılacak harbin hiç olmazsa iki cepheli olması lâzım geliyordu. Çünkü bir taraftan ana İngiltere ile harbederken ana İngiltereyi besleyen imparatorluğun da hiç olmazsa İngiltere ile irtibatını kesmek, yahud bu irtibatı güçleştirmek için de ikinci bir cephe açmak icab ediyordu. Fakat Almanya gene iki cepheli bir harbe girmemek istedi ve bu işin de İtalya tarafından başarılmasını temin etti.

Bunun neticesi olarak İtalya da harbe girdi ve Süveyş kanalını istihdaf eden harekâta giriştî.

İtalyanın da mihver arkadaşını örnek tutarak tek cepheli harb kaidesine uygun bir tarzda hareket etmesi, Mısır işini başardıktan ve Süveyş kanalına hâkim olduktan sonra yeni bir cephe kurmağa teşebbüs etmesi beklendi.

Fakat İtalya, bu şekilde hareket etmedi. Ve Mısır işini başarmadan hatta bu işi başarmağa muvaffak olacağını gösterir mahiyette mühim bir zafer kazanmadan yeni bir cephe açmağa teşebbüs etti ve Yunanistanla harbe girişti.

İkinci cephe ve Alman müdahalesi

İtalya, belki de Yunanistanın teslim bayrağı çekmesini bekliyor, ve Balkanlarda bir cephe açılacağını ummuyordu. Fakat Yunan milletinin kahramanca mukavemeti bu cepheyi kurdu ve bu cephe İtalyanın kolay kolay aşamıyacağı, kolay kolay bertaraf edemiyeceği bir cephedir. Belki bu cephe İtalyanın enerjisini kemirecek ve onun Mısıra karşı yapmak istediği seferi de, Yunanistana karşı giriştiği macerayı da akamete uğratacaktır.

Vaziyet bu mahiyeti aldığına göre bu ikinci cephenin işini sür'atle bitirmek ve bu cepheyi ortadan kaldırmak için mihverin elele vermek, ihtiyacını hissettiği göze çarpıyor. Bunun manası, Alman kuvvetlerinin Balkanlardan geçerek Yunanistana karşı harekâta girişmeleri ihtimalidir. Mihver devletlerinin bu şekilde teşriki mesai etmeleri için Almanların Bulgaristandan veya Yugoslavyadan, bilhassa Bulgaristandan geçmeleri icab ettiğine göre, böyle bir hâdisenin neticesi, harbi bütün Balkanlara yaymaktan başka birşey olamaz.

Türkiyenin böyle bir vaziyet karşısında takib edeceği hattı hareket ise, gayet sarihtir ve mihver devletleri bu sarih vaziyetin hesabını yapmak, onun doğuracağı bütün ihtimalleri gözönünde tutmak, mecburiyetindedirler.

Çünkü bu vaziyet, Türkiye tarafından verilen kat'i kararın tatbik sahasına girmesine sebeb olmakla kalmaz, Sovyet Birliğile mihver devletleri arasında da geniş bir uçurum açar ve bu da mihverin üçüncü bir cephe ile karşılaşmasına müncer olabilir.

Hâdiselerin aldığı bu mahiyet, zannederiz ki, Molotof'un yakında yukubulacak olan Berlin ziyaretinin sebeblerini tavzihe yardım eder.

Ömer Rıza DOĞRUL

Meclis toplanıyor

Ankara 10 (Telefonla) — Millet Meclisi yarın (bu gün) saat 15 te toplanacaktır. Saat 10 da Divanı Muhasebat ve heyeti umumiye içtimalarından sonra Bütçe ve Dahiliye encümenleri içtimaı vardır.

Avrupa en büyük sulh idealistini kaybetti!

Eski İngiliz Başvekili Chamberlayn öldü

Saint Sebastien 10 (a.a.) — Stefani ajansından:

Londradan alınan bir habere göre, Neville Cahmberlain ihtizar haline gelmiştir.

Londra 10 (a.a.) — Eski Başvekil M. Neville Chamberlain dün gece ölmüştür. Ölümü sakin olmuştur. Chamberlain 71 yaşında idi.

Eski Başvekilin hastalık ve ölümü

Londra 10 (a.a.) — Cuma akşamı Mm. Chamberlain zevcinin çok hasta olduğunu bildirmiştir. Cumartesi günü hastanın sıhhî vaziyetinde bir değişiklik olmadığı haber verilmiştir. M. Chamberlain, Hampshire kontluğunda Odikam civarında Heek Field House'daki evinde dün akşam sükûnetle ölmüştür.

Son haftalar içinde bu evin civarına müteaddid Alman bombaları düşmüştür.

Hususî taharri memurları ve resmî polisler aile efradı müstesna olmak üzere hiçbir ziyaretçi eve yaklaştırmıyorlardı. Son günlerde Kral ve Kraliçe Mösyö ve Madam Çemberlayn'i ziyaret ederek bir saat kadar yanlarında kalmışlardı. Endişe, intizar ve ümid günlerinde Bayan Çemberlayn zevcinin dö-şeğinden hiç ayrılmamıştır.

Çemberlaynin hastalığı son ağustosta ameliyat olduğu zaman başlamıştır. 2 teşrinievvelde ise Çemberlayn'in sıhhî sebebler dolayısile kabineden istifa ettiği resmen bildirilmiştir.

Neville Chamberlain'in hayatı

Sabık İngiliz Başvekili Neville Chamberlain vefat etti. Onunla beraber bundan yarım asır evvel siyaset hayatına girip, Büyük Britanya İmparatorluğunun mukadderatını zaman zaman elinde tutan büyük bir ailenin son ferdi, hayata gözlerini yummuş oluyor.

Babası Joe Chamberlain, elli küsur sene evvel İngilterenin siyaset âleminde şöhret kazanmış, yetmiş yaşına kadar taşıdığı bu şöhrete rağmen, isminin başındaki «mister» unvanı yerine bir «lord» unvanı koymamıştı. Sabık İngiliz Başvekilinin bariz ahlâkî vasıflarının en başında, babadan mevrus o aynı tevazu görülüyordu.

Son derece dürüst bir insan, imtisal nümunesi olmağa lâyık bir zevc, efradı tarafından perestiş derecesinde sevilen bir aile reisi, işte Neville Chamberlain bu idi.

***

18 mart 1869 da dünyaya gelmişti. Tahsilini Birmingam'daki Mason kolejinde yaptıktan sonra, Kembriç'te ve Bristol'da okumuş, Oksford Üniversitesini bitirerek doktora almıştı. Talebelik hayatında kazandığı en büyük şöhret, gayet iyi rugbi oynaması olmuştur.

Neville Chamberlain, hayata atıldıktan sonra, bir müddet ticaret işlerile iştigal etmiş, 1911 de Birmingam Belediyesi reisliğine seçilmiştir. Onun siyasî hayata ilk atılışı, 1916 senesinde, Lloyd George'un davetile olmuştur. O zaman, yeni ihdas edilen ve idaresi kendi eline bırakılan Nezareti, bütün ümidlerin fevkinde bir mükemmeliyetle kurup çalıştırdıktan sonra, birdenbire esen muhalif bir siyaset rüzgârının önüne katılan genc Nazır, işbaşına geldiği gibi sessiz, sadasız gene Birmingama dönmüş, eskisi giib işlerile meşgul olmağa başlamıştı. 1918 kânunuevvelinde, Parlamentoya, oradan aza intihab edildi.

1922 de Lloyd George'un sukutu üzerine iktidar mevkiine gelen Bonar Law'ın muhafazakâr kabinesinde, ona derhal bir mevki verdiler: Posta ve Telgraf Nazırlığı. Sonra, Neville Chamberlain'i, bütün Baldwin kabinelerinde ve Mac Donald'ın millî koalisyon kabinesinde de görüyoruz.

M. Chamberlain

1923 - 1924 senelerinde ilk defa Maliye Nezaretine gelen Chamberlain, 1931 senesinde ikinci defa olarak aynı sandalyeyi işgal ttiği zaman, büyük, mesuliyetli ve tehlikeli bir memleket meselesile karşılaşmıştı. İngiltere, mühim bir iktısadî buhran geçiriyordu.

Neville Chamberlain, umumî selâmet mevzuu bahsolunca, hakikati, acı dahi olsa, açıkça söylemekten çekinmiyen, nadir bulunur devlet adamlarındandı Efkârı umumiyeye ve parlamentoya arzettiği açık bütçe, milletin bütün efradına, senelerce müddet fedakârlıklar yükledi. Sonunda, bütçeyi düzelten, memlekete çöken buhranı izaleye muvaffak olan Chamberlain'in, basit, fakat o nispette realist tedbirleri sayesinde, tepe aşağı bir istikamet almış olan İngiltere işleri, o uçuruma yuvarlanışlarındaki kadar sür'atle yükseldiler.

Neville Chamberlain'in realistliğine ve açık sözlülüğüne en büyük misali, işte o tarihlerde, Londra maliye âlemi muvacehesindeki eşsiz samimî hareketinde görüyoruz. Yüksek kârlardan fazla vergi almak teşebbüsünün yanlış olduğunu, pervasızca itiraf eden Maliye Nazırı, bir an içinde bütün maliye âlemini, bütün efkârı umumiyeyi kazanmıştı.

***

Neville Chamberlain, Başvekilliğinde de, aynı prensiplere bağlı kalmış, aynı realist siyaset adamıydı. Başvekâlete gelir gelmez, muhitinde bir hayret uyandırdı. O, kendisinden evvelkiler gibi, diplomasi bağlarile kıskıvrak bağlanmağa tahammülü olmıyan bir devlet adamıydı. Meselâ, İtalyan elçisi Grandi'yi bir gün kabul edip onunla başbaşa, hatta Hariciye Nazırı bile hazır bulunmadan, görüşmesi, İngilterenin siyasî tarihinde misli görülmemiş bir yenilikti. Devlet mekanizmasını kuran ve işleten bütün başlarda, bu, bir ihtilâl kasırgası estirdi. Anlaşılıyordu ki, Başvekâlete yepyeni bir adam, onunla beraber yepyeni bir ruh gelmişti.

İngiliz Başvekilleri, reisi bulundukları kabineyi teşkil eden muhtelif Nezaretlerin işlerile bizzat meşgul olmazlar. Gerçi yeni Başvekil de, bu umumî çizgiden, pek fazla dışarı çıkmıyordu. Fakat, Nazırlarla daima yakından temas ediyor, memleketin umumî siyasetine taallûk eden işler hakkında kendilerinden daima raporlar isteyor, onlarla sık sık istişareler yapıyor, verdiği talimatın yerine getirilip getirilmediğini günü gününe tahkik ediyordu.

Neville Chamberlain, hususî hayatında da, dış hayatından pek farklı bir adam değildi. Şiarı olan intizam ve sükûneti, orada da aramış ve bulmuştu.

İki zevki olduğunu söylerle. Basit, zararsız iki zevk: Kravatlarını bizzat intihab etmek ve hafta tatilini balık avında geçirmek.

Münih tam bir buçuk saat bombardıman edildi

[Baştarafı 1 inci sahifede]

Almanlara göre

Berlin 10 (a.a.) — Alman başkumandanlığı dün ve gece Alman tayyarelerinin Londra, Birmingham, Liverpul'a hücum ederek yangınlar çıkardıklarını, İrlandanın cenubunda 25,000 tonluk bir ticaret vapuruna hasarlar verdirildiği, H. 44 İngiliz denizaltısının batırıldığı bildirilmektedir.

«Almanya son şansı kaybetmiştir»

Londra 10 (a.a.) — İngilterenin eski Berlin büyük elçisi Henderson dün Lincoln'da söylediği bir nutukta başlıca şu sözleri söylemiştir:

«— 1939 eylülünde harbin devamı hakkında fikrim sorulduğu vakit eğer Almanya 1940 haziranında harbi kazanmış olmazsa 1940 sonteşrinde harbi kazanmak hususundaki son şansını da kaybetmiş olacağını söylemiştim. Fikrim değişmemiştir.»

Millî Şefin ikinci yılını kutluluyoruz

[Başmakaleden devam]

lıyor ve kazanılan her zafer ordunun daha büyük bir mükemmeliyetle vücude gelmesine hizmet ediyordu. Bu iki hâdise yekdiğerini ikmal ede ede kurtuluş savaşı nihaî zaferle taclandı.

Ondan sonra garb cephesi kumandanını Lozan'da, Avrupa diplomasisi cephesi karşısında görüyoruz. İsmet İnönü için ne büyük mazhariyettir ki adam takdir etmekte eşsiz bir görüş derinliği olan Atatürk millî harbin sulhuna dahi onu memur etmiştir, ve bu vazifelerin en mühimmi ve en naziki idi. **Atatürkün millî davada harb ve sulh gayesi (millî misak hududları dahilinde tam istiklâl) düsturunda hulâsa olunabilir.** İşte millî cidal zaferle ikmal edildikten sonra onun sulhu da tam istiklâlle mütemayiz diğer bir zaferle intac edilmek lâzım geliyordu.

İsmet İnönü çok çetin Lozan müzakerelerinin inkıta med ve cezirleri geçiren safhalarını nihayet kapitülâsyonları da yıkan tam istiklâl neticesile istihsal edip geldi. Türkiye için bu, zaferlerin zaferi öyle parlak bir neticedir ki tek başka bir adamın ömrünü şerefle doldurmağa yeter.

İsmet İnönünün hizmteleri bunlarla kalmadı. Lozandan sonra on iki yılı mütecaviz Başvekilliği zamanında İsmet İnönü Türk inkılâb ve itilâsının başmühendisliğini ve başmimarlığını yaptı. Altı asırlık feci ihmallerin çok hazin harabilerile tevarüs ettiğimiz vatanın simasında yaratılan yenilikler bu sütunun dar çerçevesinde sayılamıyacak kadar çoktur ve büyüktür.

İşte iki yıl önce bu gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Atatürkün yerine hayatta onun başyardımcısı olmuş olan bu mutlu ve kutlu arkadaşını devlet reisi olarak seçmiş ve memleket onun Millî Şefliğinde Atatürkün büyük kayıbından mütevellid hüzün ve elemin ilk ve en temelli tesellisini bulmuştur.

Hizmetlerin yukarıda bizzarure kısaca arzolunan teselsül şekli gösterir ki İsmet İnönü devri, yeni açılan Türk istiklâl ve istikbali yolunda Atatürk devrinin aynen ve tamamen temadisini ifade eder. Millî Şef, Ebedî Şefin bizzat büyük meziyetlere sahib haklı ve hakikî halefidir.

Daima hatıralarımızı süsleyen bu hakikî hakikatleri bu gün tekrarlarken dünya vaziyetinin her tarafı tehdid ederek yayılan ve nihayet Balkanlarda emniyet sahalarımıza sarkan tehlikelerini de gözönünde tutuyoruz. İstiklâl ideali namına Büyük Ebedî Şefin kalblerimizde mahkûk vasiyeti bu gün idrak ve azmimizde her zamandan ziyade canlıdır.

İstiklâl cidalinde yokluklardan varlıklar çıkarmak suretile fevkalbeşer sayılacak neticeler istihsal eden Türk milleti, bu gün bizden belki daha büyük fedakârlıklar isteyerek gelecek daha zor vaziyetleri devlet reisimiz Millî Şef İnönünün başbuğluğunda yalçın kaya heybetile yükselen birliği ve fedakârlığı sayesinde elbette aynı kudret ve muvaffakiyetle bertaraf edecektir.

Görüyorsunuz ki Atatürkten İnönüne değişmiş hiç bir şey yoktur: Aynı ideal aynı millî birlik aynı irade kudreti, varlığımız ve istiklâlimiz uğrunda aynı fedakârlık azmi. Bu zihniyet ve bu kararla yürüyen büyük Türk milletinin sırtı yere gelmek ihtimali yoktur. Bundan en kat'î surette emin olabiliriz.

YUNUS NADİ

Pindos dağlarında geniş bir ihata hareketi

[Baştarafı 1 inci sahifede]

İtalyanlar ,15 Yunan tayyaresine mukabil 8 İtalyan tayyaresi zayi ettiklerini bildirmişlerdir.

Atinada beyan edildiğine göre, bahsi geçen muharebe esnasında 14 İtalyan tayyaresi düşürülmüş, buna mukabil Yunanlılar bir tayyare kaybetmişlerdir.

İtalyanlar bir topu susturmuşlar!

Roma 10 (a.a.) — 156 numaralı tebliğ:

Epirde süvarimizin parlak bir keşif hareketi olmuştur. Süvarilerimiz Vuvos nehrine kadar ilerliyerek bir topu susturmuşlar ve bazı silâh iğtinam etmişlerdir.

Merkezî Akdenizde bombardıman tayyare filolarımız İngiliz kuvvetlerine hücum etmişler ve büyük çapta bombalar atarak bir harb gemisine ve bir tayyare gemisine isabet kaydetmişlerdir.

Hava filolarımız düşman tayyarelerile muharebeye tutuşmuşlar ve iki düşman tayyaresini alevler içinde düşürmüşlerdir. Bir üçüncü düşman tayyaresinin daha düşmüş olması muhtemeldir. Diğer bir avcı tayyare filomuz Blenheim tipinde bir düşman tayyaresi düşürmüştür.

İtalyan ordu kumandanı değişti

Roma 10 (a.a.) — İtalyan orduları başkumandanlığının tebliği:

İtalyan orduları genel kurmay başkanı General Soddu, 9 teşrinisani cumartesi günü Yunan cephesinde hareket yapan İtalyan kıtaatı başkumandanlığını eline almıştır.

Elefteron Vima gazetesinin bir makalesi

Atina 10 (a.a.) — Atina ajansı bildiriyor:

«Elefteron Vima» gazetesi, başmakalesinde diyor ki:

«İtalyaya karşı mücadelesinde, bütün dünya Yunanistanın yanındadır. Bilhassa Türkiye bütün mevcudiyetile, bütün ruhile Yunanistanın yanındadır. Ankara, Yunan ordusu harekâtının yalnız Yunan istiklâlini değil Türkiyenin de istiklâlini müdafaa ettiği telâkkisindedir. Asil, samimî ve merd Türk milletinin bütün tarihinin bariz vasfı olan azimkârlıkla Yunan davasını benimsemiş olduğunu Yunan ruhu asla unutmıyacaktır.»

Tancada beynelmilel polis de lâğvedildi

Tanca 10 (a.a.) — D. N. B. ajansı bildiriyor:

Fas fevkalâde komiseri tarafından işleri tedvire memur edilen Tanca valisi Tancadaki beynelmilel polisi ilga etmiştir.

Ayni zamanda Tancada Halife kıtaatı müfettişliğine bağlı olmak üzere yerli kıt'a teşkil edilmiştir.

Ruanyada müthiş zelzele felâketi

[Baştarafı 1 inci sahifede]

Birçok camlar kırılmıştır. Tiyatro ve sinemaların tavanlarında uzun yarıklar hasıl olmuştur. Şehrin merkezinde altı sinema olan on katlı Karlton binası tamamile yıkılmıştır. Bu binada ikamet edenler enkaz altında gömülmüştür. Asker kuvvetleri derhal tahlisiye ve temizlik işlerine başlamıştır. Yabancı memleketlerle telefon muhaveresi sabah dokuza kadar inkıta halinde kalmıştır.

Bulgaristanda

Sofya 10 (a.a.) — Bu sabah saat 3.45 te şiddetli bir zelzele olmuş ve Bulgaristanın her tarafında hissedilmiştir Zelzele merkezinin Sofyadan 350 kilometre mesafede ve şimali garbî istikametinde Karpatlar mıntakasında bir yerde olduğu zannedilmektedir. Bazı yerlerde yaralı ve hasar vardır. En şiddetli sarsıntı Tuna bğlgesinde hissedilmiştir. Rusçukta da bir çok yaralı vardır Bura halkı Rumen topraklarından büyük alevlerin yükseldiğini gördüklerini söylemektedir. Bükreşle telefon muhaveresi kesilmiştir. Zelzele sadmelerinin şiddetinden sismograf aletinin akrebleri yerlerinden fırlamıştır.

Yugoslavyada

Belgrad 10 (a.a.) — Rumanyada vukua gelen ve felâket halini alan zelzele Belgradda ve şarkî Sirbistanda da hissedilmiştir.

Mahallî saatle 2.41 de bu sabah zelzele olmuştur. Zelzele merkezinin Karpatların cenubunda olduğu tahmin edilmektedir.

Belgrad rasadhanesinde 2000 mikrona kadar inhiraflar kaydedilmiştir. Sadmelerin şiddetinden rasadhaneye aid aletlerden biri kırılmıştır.

Memleketimizde

Dün sabaha karşı şehrimizde çok şiddetli bir zelzele olmuştur. Saat üçü 42 dakika 2 saniye geçe başlayan bu zelzele şimal ve cenub istikametlerinden gelmiş ve şiddetinden pek çok kimseler uykularından uyanmıştır. 40 sani ye devam eden zelzelenin bilhassa ilk 20 saniyesi gayet şiddetli duyulmuş ve telâşla sokaklara fırlayanlar da olmuştur.

Rasadhane müdürü Fatin dün bu zelzele hakkında gazetemize şu malûmatı vermiştir:

«— Zelzelenin merkez üstü İstanbulun 40 kilometre şimal veyahud cenubundadır. Fakat daha ziyade bu üstün şimalde ve Rumanya arazisi dahilinde bulunması ihtimali mevcuddur. Mesafenin çok büyük olmasına rağmen İstanbulda zelzelenin kuvvetle hissolunması şiddeti hakkında bir fikir vermektedir.»

Dün yaptığımız tahkikattan öğrendiğimize göre zelzelenin İstanbulda hiç tahribatı olmamıştır.

Diğer taraftan memleketin muhtelif yerlerinde de sarsıntılar hissolunmuştur Ezcümle Edirne, Adapazarı, Sinob ve İneboluda zelzele şiddetlice olarak duyulmuş, fakat hiçbir hasara sebebiyet vermemiştir.

Avustralyada

Almanlar tarafından dökülen mayinler temizlenmeğe başlandı

Melbourne 10 (a.a.) — Mayine çarparak iki geminin battığı resmen bildirildikten sonra mayin tarayıcı gemiler dün Avustralya denizlerinde işe başlamışlardır.

Müteakiben Bahriye Nazırı M. Hughes, bu iki geminin battığı mıntakada donanmanın müteaddid mayin tahrib ettiğini beyan eylemiştir.

Acı kayıb

Kars meb'usu general Akyüz vefat etti

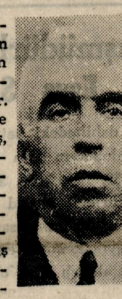

Kars meb'usu emekli generallerden Muhiddin Akyüzün vefat ettiği teessürle haber alınmıştır.

Merhum, 1870 te İstanbulda doğmuş, Harbiyeyi ikmal ederek orduya iltihak etmiştir. Sırasile birçok hizmetler ifa ettikten sonra tekaüd olmuş ve bu defa diplomasi mesleğine girerek memlekete hizmette devam etmiştir.

Bir zaman Tahran elçiliğimizi deruhde eden Muhiddin Akyüz uzun zaman da Kahire elçiliğini yapmış, bilâhare millet vekili sıfatile Büyük Millet Meclisine girmiştir.

Askerî ve siyasî hayatında güzide vatan hizmetlerinde bulunmuş olan sayın generale rahmetler diler, kederli ailesile Büyük Millet Meclisine taziyelerimizi sunarız .

Ölüm

Vanderze şirketi müdürlerinden Hakkı Şevki Lugal ile Almanya başkonsolosluğu tercümanı Rıfkı Şevki Lugalin anneleri salihatı nisvandan Bayan Samiye Lugal iki buçuk aylık bir rahatsızlıktan sonra dün akşam rahmeti rahmana kavuşmuştur. Cenazesi bu günkü pazartesi günü saat 11 de Sıraserviler caddesinde Beyoğlu Belediye hastanesinden kaldırılarak Beyazıd camiinde öğle namazı kılındıktan sonra Eyübdeki aile kabrine defnedilecektir. Mevlâ gariki rahmet evlive.

Madiseler Arasında FELEK

Kız, Kızan, Kızmak.

Bayanlar, baylar,

İki günlük ömrünüzü, şuna buna, olana bitene kızmakla zehirlemeyin!

Gerçi vaktile:

«Öfke baldan tatlıdır.

Madam Kayyo haklıdır»

Dediler ama ne siz Madam Kayyosunuz, ne de -inanın bana- öfke baldan tatlıdır.

Nerede bal? Nerede öfke?

Keskin sirke kabına zarar.

Nenize gerek, iki günlük ömrünüzü şuna buna kızmakla zehirleyesiniz! Çok öfke çok sabır ister.

Gerçi sizde sabır denilen şey yoktur ama tersine işleyen makine gibi:

— Mademki sabrım yok! Öfkelenmeliyim! diye kaziyye yürütürseniz siz ziyan edersiniz!

Bir adam öfkelenince kırka kadar saymalı imiş. Hele bir ona kadar sayın bakalım! Belki hiddetiniz geçer.

Öyle, olur olmaz şeye hiddet edince adamın adı deliye çıkar.

Genc iken size:

— Kız dediler, çocukluğunuzda:

— Kızan! diye çağırdılar diye bunu bir emir telâkki edip küplere binmeyiniz!

Ne kızar?

Ütü kızar.

Hem de ne güçlükle. Hele elektrik ütüsü ise.

Siz ütü müsünüz?

Ne kızar?

Fırın kızar!

Siz fırın mısınız?

Allah göstermesin! Sonra mercimekten kuzuya kadar ellerine geçeni ensenizde pişirirler.

Fırın gibi kızmaktansa, fırın kapağı gibi işi pişkinliğe vurmak evlâdır.

Ne kızar?

Ne kızacak, kedi kızar, keçi kızar, at kızar, it kızar.

Lâkin onların kızışı hayvanlıkları icabıdır. Sizinkini de böyle bir mazerete bağlamaya razı mısınız?

Frenklerin bir sözü vardır:

— Öfke en fena müşavirdir. Derler. Bile bile fena bir aşçıyı, fena bir işçiyi tutmadığınız halde neden kötü bir müşavirle başınızı belâya sokarsınız.

— Öfke baldan tatlıdır.

Diyen adam ya bal yememiş, ya öfkelenip dayak yememiştir.

Vaktile -ne bileyim- otuz sene evvel, zaptiye denilen şimdiki jandarmaların ellerinde (Vinçister) adında 16 fişek atan tüfekler vardı.

Güzel, derlitoplu, hafif ve -gördüğünü zveçhile- on altı fişek atar bir silâhtı.

Lâkin bir kusuru vardı.

Beş taneden sonra kızmaya başlar. Kızınca da fişekleri önüne düşürürdü. O derece ki; düşmanı vuracak yerde 25 metre öndeki kendi arkadaşlarını tehlikeye sokardı.

Onun için bu tüfekleri kimse kullanmaz olmuştu. Yalnız zaptiyelerin omzunda halka gözdağı olsun diye taşınırdı.

Siz de kızarsanız, Vinçister olur, atımınızı bozarsınız. Belki de attıklarınızla kendinizi yaralarsınız.

Nenize gerek. Durup dururken kızmak. Hem bunun kimse farkına varmaz.

Gün doğar batar, mevsim gelir geçer. Çiçekler açar ve solar. Çocuk doğar büyür. Kervan yürür. Gazeteler çıkar. Muharrirler yazar ve siz hâlâ ter ter tepinip kızarsınız.

Reva mıdır?

Vazgeçin efendim!

İki günlük ömrünü şuna buna, sana bana kızmakla geçirerek, kâh fes katıbına, kâh ütüye, kâh Vinçistere dönmek lâyık mıdır?

Vatan.. Sizden bunu mu bekler?

FELEK

RAŞİD RIZA TİYATROSU

HALİDE PİSKİN beraber

Beyoğlunda HALK Sinemasında

Bu akşam: Beklenen büyük eser:

AKTÖR KİN

4 perde 1 tablo Telefon: 40574

İstanbulda TYRONE POWER - SONİE HENİE

tarafından icad edilecek olan

«BACK TO BACK» dansını

Önümüzdeki PERŞEMBE akşamından itibaren

SARAY Sinemasında

İraesine başlanacak

KARLAR ALTINDA

Filminde görmeğe hazırlanınız.

BÜYÜK VE FEVKALÂDE BİR FİLM...

Göz kamaştırıcı dekor ve mizansenler...

Müessir, cazib ve kahramanlıklarla dolu bir mevzu...

BARBAROS

Devrinde VENEDİK

Türkçe sözlü emsalsiz bir film

15 ikinciteşrin CUMA gününden itibaren

TAKSİM SİNEMASINDA

Görmeğe hazırlanınız.

LÂLE'nin altın serisinden bir film incisi

KADIN PARMAĞI

Fransızca

MELVİN DOUĞLAS - JEAN BLONDEL

Çıldırtıcı bir komedi... Görülmemiş bir kahkaha tufanı

Perşembeden itibaren LÂLE de

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* 3 Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

İki günlük kısmın hulâsası

(Büyük Harbden evvel Avusturya ordusunda levazım subayı Hofmiller'in bölüğü, 1913 teşrinisani ayında Jaroslavdan kalkıp Macar hududunda küçük bir şehre gitmiş, karargâh kurmuştur. Hofmiller, zengin bir aile çocuğu olmadığı için, bütün eğlencesi, o küçük şehirde bilârdo veya şatranc oynamaktan ibarettir. Bir gün, bir pastahanede, kasabanın eczacısile şatranc oynadığı sırada, pastahaneye güzel bir kız girer. Pastacı ile karısının, son derece iltifatla ve hürmetle karşıladıkları bu kız, oranın en zengin adamı olan şato sahibi Kekesfalva'nın kızıdır. Eczacının delâletile, Hofmiller, şatoya davet edilir. Ve bir çarşamba akşamı, itina ile hazırlandıktan sonra, şatodaki davete gider.)

Bu sefer de başka bir aksilikle karşılaştım. Belediye meydanında o gün bir tek kira arabası kalmamıştı. Telefon edip bir araba çağırmak mecburiyetinde kaldım. Kekesfalva'ların evine vardığım zaman saat sekiz buçuk olmuştu. Vestiyerde, paltolar, kalın bir yığın haline gelmişti bile. Hizmetkârın biraz tasalı halinden de çok geç kaldığımı anladım. Kötü vaziyet! Hem de ilk ziyaretimdi bu!

Fakat, bu sefer arkasında frak, elinde beyaz eldiven bulunan, gömleği kolalı, yüzü zoraki tebessümlü hizmetkâr beni derhal teselli etti. Emir neferim, yarım saat evvel, gönderdiğim haberi getirmiş.

Hizmetkârın delâletile salona girdim. Dört pencereli büyük bir oda. Pembe kadife döşemeli, pırıl pırıl aydınlık ve efsanevî derecede süslü. Hayatımda bu kadar güzel şey görmedim. Maalesef burada yalnızım ve yandaki odadan, tabak şıngırtıları geliyor. «Eyvahlar olsun, sofraya oturmuşlar bile!» diye düşündüm.

Hizmetkâr bir kapı açtı, ilerledim; eşikte durup topuklarımı bitiştirdim ve iğildim. Bütün gözler benden tarafa döndü. Kapının boşluğunda arzı endam eden, bu geç kalmış, mahcub misafiri, hepsi yabancı belki yirmi, belki kırk göz, ısrarla süzüyordu. Ev sahibi olduğu şüphesiz, ihtiyar bir zat derhal ayağa kalktı. Peçetesini sofranın üstüne bıraktı, bana doğru ileriledi, elini uzattı. Bu Mösyö dö Kekesfalva, benim tasavvur ettiğim gibi bir adam; yani, Macarvari bıyıklı, şarabdan kıpkırmızı, şişman ve yağlı yanaklı bir taşra asilzadesi değildi. Altın çerçeveli gözlüklerin arkasında, sarkık gözaltlarının çukura gömdüğü yorgun bakışlı gözler, hafifçe kamburlaşmış omuzlar; çekingen, öksürüklü bir ses. Ufak, sivri sakallı çenesi; halim, uzun yüzile, daha ziyade bir âlime benziyor.

Beni karşılayışındaki samimiyet, tereddüdümü sildi. Sözümü keserek, asıl özür dilemesi lâzım gelenin kendisi olduğunu söyledi.

— Vazife icabı, insanın başına hersey gelebilir, dedi. Haber göndermek suretile lûtfettiniz. Fakat, teşrif edeceğinize emin olmadığımız için, sizi beklemeden yemeğe başladık. Lûtfen sofraya buyurun. Misafirlerime, sizi sonra takdim ederim.

Sonra, beni sofradaki yerime götürürken:

— İşte, bu, kızım, dedi.

Henüz tamamile serpilmemiş, ince, solgun, babası gibi nahif bir genc kız, bana doğru kaldırdığı bir çift gri gözile yüzüme şöyle bir baktı. Fakat bu ufak ve asabî çehreyi, yanından yürüyüp geçerken, yarımyamalak gördüm. Genc kızın karşısında eğilerek selâm verdim. Sonra, sağa sola, öteki misafirlere selâm vererek ilerledim. Teklifli tekellüflü takdim merasimi yapılmamasından ve yemeklerinin bu yüzden fasılaya uğramamasından, muhakkak ki hepsi memnundu.

İlk iki üç dakika, hâlâ hafif bir sıkılganlık hissediyordum. Burada, alaydaki arkadaşlardan hiç birisi, herhangi bir tanıdık sima, hatta şehrin ileri gelenlerinden hiç kimse yoktu. Misafirlerin çoğu, herhalde, ailelerile, beraber gelmiş civar ev sahibleri, yahud devlet memurlarıydı. Hepsi sivil giyinmişti. Benden başka üniformalı yoktu. Bütün bu insanlarla nasıl edip de konuşacaktım? Bereket versin, sofradaki yerim iyidi. Sağımda, Kekesfalva'nın geçen gün pastahanede gördüğüm yeğeni esmer, haşarı kız oturuyordu. O günkü hayran bakışlarının farkına varmış olacak ki bana, dost tebessümlerle bakıyor. Gözleri, çekirdek kahveye benziyor ve güldüğü zaman, hakikaten, kavrulan kahve taneleri gibi pırıldıyor.

Siyah saçlarının altında, ufacık, şeffaf, harikulâde güzel kulaklar gizli.

Bu kadar güzel bir genc kızın yanında bulunmak çok iyi bir şey. Kulakta musiki tesiri bırakan Macar şivesile konuştukça, adeta âşık oluyorum.

Böyle pırıl pırıl aydınlık bir salonda, böyle şık bir sofrada, arkasında bir hizmetkâr, önünde nefis yemekler olduğu halde oturmak da keza çok mükemmel bir şey.

Solumda oturan ve dili, hafifçe Polonya lisanına kaçan kadın da, biraz irice olmakla beraber güzel.

Acaba, üzerimde bu tesiri yapan şey, hizmetkârların, ellerinde kâh kristal surahilerle, kâh şişman karınlı şişelerle bol bol dağıttıkları, sarı, kan kırmızısı, yahud şampanya gibi köpüklü şarab mı? Bizim eczacı, sahi, yalan söylememiş. Kekesfalva'ların evi saray gibi.

Ömrümde bu kadar güzel yemek yemedim. Hatta, bu kadar güzel, bu kadar şahane, bu kadar bol yemek yenilebileceğini tahayyül bile etmemiştim. Biribirinden nadir ve nefis yemekler, ardı arası kesilmiyen tabaklarla taşınıp duruyor. Altın sarısı salçalar içinde etrafı istakoz dilimlerile çevrilli, kıvırcık salatalar ortasında, açık mavi renkli balıklar; kat kat pirinc üstüne döşenmiş yağlı tavuklar; rom içinde alev alev yanan pudingler; rengârenk buzlu peynirler tabaklar dolusu dolaşıyor; dünyanın öbür ucundan geldiği besbelli meyvalar, gümüş sepetler içinde kucak kucağa yatıyorlar. Yemekten sonra da, yeşil, kırmızı, beyaz, sarı, her renkte likörlerden, hakiki bir likör alâimi seması. En nihayet, enfes bir fincan kahve, kuşkonmaz iriliğinde yaprak sigaraları.

Allah, bu eczacıdan razı olsun. Cidden mükemmel, harikulâde bir ev, ve nefis, fevkalâde, mes'ud bir gece!

[Arkası var]